

nummer 6
dec 2020/jan 2021
adviesprijs €7,99

NL

RAY OF
LIGHT
*De mooiste
verlichting*

ELLE DECORATION

¡QUE BONITO!
SPAANS DESIGN IS HOT

**WRAP
IT
UP**

**GEDURFD, KLEURRIJK EN SLIM DESIGN
OM VROLIJK VAN TE WORDEN**

ENLILLE®

DECORATION

BADKAMERS

NIEUWS • TRENDS • INSPIRATIE

VAN WASTOBBE TOT WELLNESS

De dag beginnen met een regendouche en eindigen met een bad in je thuispa? *We've come a long way* en dat in een korte tijd: de badkamer is een piepjong fenomeen in ons interieur.

tekst Renske Schriemer

H

Het lijkt wel afgesproken werk, de moderne badkamer. Die is lekker tijdloos, met een inloopdouche, een strakke wastafelcombinatie, tegels in wit, zwart of grijs en misschien als klap op de vuurpijl een designradiator. Want – makelaarspraat – dat verkoopt toch echt beter dan een

frivole of kleurige badkamer. En dus kiezen veel huizenbezitters voor veilig, functioneel en, oké, een tikje saai. Vreemd eigenlijk, zeker als je bedenkt dat de eerste badkamers er niet bepaald sober uitzagen. Neem de badruimte van Kasteel Heeze uit 1797, met een bad in de vorm van een sleutelgat (zie kader 'Romeins bad' verderop). Het is de oudste badkamer in het boek *In weelde baden*, dat de historie van de Hollandse badkamer in beeld brengt. Auteur Natasja Hogen is architectuurhistoricus en weet dat toen de badkamer van kasteel Heeze werd gebouwd, die een van de weinige was. Het gewone volk waste zich nauwelijks. 'Dat was echt iets voor de aristocratie, die zich liet inspireren door taferelen aan het hof van Versailles. Gewone mensen vonden wassen niet belangrijk, sterker nog: ze zagen het als gevaarlijk. Want hoe schoner de huid, hoe meer deze open zou staan voor ziektes. Net als dat frisse lucht als gevaarlijk werd beschouwd, gold dat ook voor badderen. Meer dan af en toe even in de wastobbe zat er daarom niet in.'

Gaandeweg ontwikkelden de opvattingen over wassen zich, maar het gehannes met tobbes bleef. Dat veranderde in de tweede helft van de negentiende eeuw, met de komst van riolering en waterleidingen in de steden. Het gewone volk moest het nog doen met water uit putten en bronnen, maar welgestelde Nederlandse huishoudens kregen stromend water. Niet langer had alleen de aristocratie badkamers; ook rijke burgers gingen zich te buiten aan prachtig vormgegeven ruimtes. Uit de periode 1895 tot 1915 stammen de mooiste spullen, aldus Alice Ernest van *Affaire d'Eau* in Amsterdam. Deze winkel in antiek sanitair ver-

GOLFSLAG ANNO 1887

Een douche met massagestralen of een bubbelbad modern? Nee hoor, Rodolphe Frédéric baron van Heeckeren van Wassenaer (Dolly voor intimi) stapte in 1887 al in zijn eigen golfslagbad. Hij liet die Engelse noviteit inbouwen in zijn badkamer op Kasteel Twickel in Ambt Delden. In een bad en douche ineen kon je met een druk op de knop golven in het bad 'slaan'. De douche had maar liefst acht zijwaartse stralen. Daarvoor moesten dan wel handmatig alle acht kranen opengedraaid worden, maar hé, dan had je ook wat. In het bewoonde Huis Twickel worden soms rondleidingen gegeven, ook langs het vernuftige bad. twickel.nl

VIER EEUWEN BADKAMERS

Natasja Hogen deed onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse badkamer. Haar boek *In weelde baden* bevat badkamers van de achttiende tot en met de 21ste eeuw, van onder andere paleizen Het Loo en Soestdijk, landhuizen, het modernistische Huis Sonneveld en hedendaagse woningen. Aangevuld met compacte hoofdstukken over het ontstaan van de badkamer, de sanitairindustrie en bijzondere afwerkingen. Het boek is tweedehands verkrijgbaar. natasjahogen.com

koopt een fabelachtige collectie antieke baden op gekrulde pootjes, wasbakken met rozenprint en zachtgele toiletputten. De trend van rijkversierd sanitair waaide over uit de VS, Frankrijk en Engeland, waar al sinds begin negentiende eeuw badruimtes werden ingericht. 'Niks was te gek, koperen of gietijzeren baden met geornamenteerde pootjes, wastafels met krullerige vormen, beschilderd met kleurige afbeeldingen. Deze mensen hadden ook personeel, dus onderhoudsvriendelijk hoefde het nog niet te zijn.'

SCHOON IS GEZOND

De badkamer won later steeds meer aan terrein, met dank aan de opkomst van de zogenoemde hygiënisten. Deze medische professionals benadrukten het belang van hygiëne voor de volksgezondheid. Uit wetenschappelijk onderzoek werd steeds duidelijker dat schoon zijn bepaald niet ongezond is; integendeel. Goede persoonlijke hygiëne gaat juist de verspreiding van ziektes tegen, net als ventilatie. De volksgezondheidspropagandisten timmerden flink aan de weg en dank-

BADSTOF

De eerste echte badkamers in Nederland waren een verlengstuk van de slaapkamer, met parket of tapijt op de vloer, behang en zware gordijnen. Je zag ze eigenlijk vooral in koninklijke huizen.

In Nederland liet Maria II van Engeland zich in de zeventiende eeuw voor haar badkamer in jachtslot Huis Honselaarsdijk, zoals zo veel royals, inspireren door het hof van Versailles. Helaas is het niet mogelijk om haar opulente vertrek te bewonderen; het slot is in de negentiende eeuw gesloopt. Wie een idee wil krijgen van zo'n weelderige badkamer, maar dan uit de negentiende eeuw,

kan terecht in kasteel De Haar in Haarzuilens. Daar liet Barones Hélène van Zuylen van Nijvelt van de Haar een uitbundig gedecoreerde achthoekige badkamer maken, met vele spiegels, sierlijsten, gordijnen, tapijt, een verzonken bad en een wastafelmeubel van paars marmer met vergulde kraan en koperen waskom. kasteeldehaar.nl

AFFAIRE D'EAU

De Amsterdamse winkel Affaire d'Eau is onbetwist de historische badkamerspecialist. In de bijzondere zaak vind je badkuipen, waskommen, wc-potten, oude en nieuwe tegels, en accessoires.

Oprichter en kunsthistoricus Alice Ernest begon ooit met antieke baden uit een Frans hotel en biedt inmiddels totaaladvies en zelfs complete badkamers (met echt antiek sanitair of de beste replica's). Alleen de site is al een bezoekje waard, met naast een uitgebreide webshop ook verhalen over de geschiedenis van de badkamer. affairedeau.com

zij hun inspanningen kreeg de badkamer meer aandacht. De eerste woningwet uit 1901 verplichtte het voorzien in een badruimte in nieuwbouw. Helaas vergat men vervolgens te omschrijven waaraan die moest voldoen. Dat hok van meestal niet meer dan vier vierkante meter bleef dus lange tijd ingetekend in nieuwe woningen, maar werd meestal gebruikt als berghok. Kwam er wel een badkamer, dan was die doorgaans eenvoudig. Zwierige versieringen waren duur en raakten ook uit de mode. Bovendien moest in minder vermogende gezinnen de vrouw des huizes zelf de boel schoonhouden en dat is knap lastig met allerlei krullen en decoraties. De badkamer werd een sobere ruimte en zou dat voorlopig blijven.

Na de onvolledige woningwet uit 1901 stelde de stad Amsterdam in 1932 dat alle nieuw te bouwen woningen moesten beschikken over een separate ruime om zich te wassen, voorzien van een bad of douche, waarbij in elk geval de mogelijkheid moest zijn voor het opstellen van een warmwa-

tertoestel. De stichting Goed Wonen trok vanaf de jaren vijftig verder ten strijde, wat vooral in de woonblokken van de wederopbouw resulteerde in een betegelde ruimte met een lavet. Dat was een groot uitgevallen wasbak die ook dienstdeed als voetenbad, wastobbe voor de kleintjes en plek om de was te doen. Alle moeite ten spijt sloeg het wassen nog niet echt aan. Natasja Hogen: 'Ik herinner mij dat mijn oma tot diep in de jaren zeventig ergens een douche in een kast had verstopt.' Wassen met warm water was in veel gezinnen nog lang geen dagelijkse bezigheid. Vaak gingen slechts eens per week alle gezinsleden na elkaar in dezelfde wastobbe. Dat werd meer dan voldoende geacht om schoon te zijn.

SPA AAN HUIS

De komst van de doorzonwoning en groeiende welvaart voor iedereen veranderde alles. Vanaf de jaren zeventig kreeg elk nieuw huis een heuse badkamer, met bad en/of douche, een of meerdere wastafels en een wc. En – helemaal feest – je mocht je eigen smaak botvieren op het sanitair. Na vele decennia van uiterst sobere badkamers was het weer tijd voor kleur. Of je nu een mosgroene, okergele, roze of oranje badkamer wens-te, het was allemaal te koop.

Hoewel je hier en daar nog huizen op Funda voorbij ziet komen met seventiessanitair, is de gekleurde badkamer stevig ingehaald door de moderne en strakke badruimte in neutrale tinten. De laatste jaren ademt de badkamer daarbij opvallend veel wellness. Het is een plek om te relaxen na een drukke werkdag, waar planten bijdragen aan het gevoel van rust. En met bubbelbaden, sauna's en stoomdouches vol snufjes wordt de badkamer een spa aan huis. Lijkt deze aangeklede sanitaire ruimte misschien op die uit de negentiende eeuw? 'Toen was van wellness in elk geval absoluut geen sprake,' weet Hogen. 'De dame des huizes zal heus wel eens lekker ont-

spannen in bad hebben verpoosd, maar de badkamer was vooral een teken van vooruitgang, vol van de nieuwste technieken die gezien mochten worden.'

Hier en daar duikt ook weer kleur op in de badkamer. Vaak subtieler dan in de jaren zeventig, maar soms uitgesproken. Want durfals in de badkamer zijn er gelukkig ook nog. Alice Ernest ziet ze aan haar tekentafel bij Affaire d'Eau in Amsterdam: mensen die hun antieke huis in oude luister willen herstellen, maar ook liefhebbers van een eigenzinnig interieur die iets bijzonders willen in de badkamer. Voor haar eigen badkamer in een gerenoveerde jarenzeventigbungalow koos ze groen. 'En dan niet dat industriële flessengroen met zwart dat nu trendy is, maar mijn eigen mix.' Alice speelde met elementen die zij mooi vindt: een vrijstaand gietijzeren bad uit de jaren dertig, terrazzotegels op de vloer, donkergroene wandtegels en kranen in matgoud en koper. 'Het resultaat is precies wat ik gehoopt had, met een soort *mid-century*, eclectische sfeer. Je eigen stijl ontwikkelen is natuurlijk veel leuker dan voor de veilige weg kiezen.'

ROMEINS BAD

Een van de bijzonderste badkamers in Nederland is die van Kasteel Heeze. Kasteelvrouw Johanna van Tuyll van Serooskerken - van Westreenen liet zich tijdens een renovatie eind achttiende eeuw net als Napoleon inspireren door de oude Romeinen. Want in die tijd werd er door de opgravingen van Pompei steeds meer bekend over de Romeinse badcultuur en dat maakte indruk. Johanna koos een verzonken bad van zwart marmer, in de vorm van een sleutelgat. Haar bedienden vulden het met verwarmd water, dat na het bad wegliep in de slotgracht. Rond het bad liet Johanna stippen van wit marmer inleggen, die oplichtten bij het kaarslicht zodat ze het bad veilig kon vinden in de donkere badkamer. Op het kasteel worden rondleidingen gegeven. kasteelheeze.nl

EEN KLEUR KRIJGEN

Zin in iets anders dan zwart, grijs en wit? Laat je inspireren door deze kleurrijke ontwerpen van toen en nu.

GIO PONTI'S SET VOOR IDEAL STANDARD

Grootmeester Ponti creëerde voor Ideal Standard in 1953 een set van wasbak, wc-pot en bidet. De vernuftige kolom onder de wasbak was er niet voor steun, maar om lelijk leidingwerk te verbergen. De combi is er in wit, maar roze, geel en mint zijn met name populair.

HET PALET VAN ALAPE

Met kleur in de badkamer was het Duitse merk Alape (van de gietijzeren waskommen) een van de voorlopers. Het gooide bijvoorbeeld hoge ogen met de oranje waszuilen voor het Centre Pompidou. Nu, ruim veertig jaar later, brengt Alape weer kleur met de waskommen Terra en Aqua in vele tinten.

BISAZZA MAHDAVI COLLECTION

India Mahdavi ontwierp voor Bisazza niet alleen gestreepte handgemaakte tegeltjes, maar ook sanitair. Het vrijstaande bad Plouf is robuust en rond, net als wastafelmeubel Splash en spiegel Wow. Verkrijgbaar in pistachegroen, aardbeienrood en bosbessenblauw.